

Seletuskiri

Vabariigi Valitsuse otsuse “Eesti seisukohad Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi (EGF) määruse nr 2021/691 muutmise määruse eelnõu kohta” eelnõu juurde

Euroopa Komisjon avaldas 01.04.2025. a määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EL) nr 2021/691 seoses toetusega töötajatele, keda mõjutab peatne koondamine restruktureeritavates ettevõtetes (edaspidi “määruse eelnõu”).

Määruse eelnõu eesmärk on laiendada Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi (edaspidi “EGF”) toetust lisaks koondatud töötajatele ka neile töötajatele, keda kavatakse restruktureerimise käigus koondada.

Eelnõul võib olla teatav positiivne mõju restruktureeritavatele ettevõtetele ning nende töötajatele, kuid Eestis on toetuse taotlemise tõenäosus, mõju ulatus ja võimalikud kulud väikesed.

Eesti on fondist kahel korral toetust taotlenud koondatud töötajatele täiendavate tööturuteenuste pakkumiseks, seega on meil vajalikud juhtimis- ja kontrollimehhanismid olemas (MKM rakendusametina ja RTK rakendusüksusena).

Toetame ettepanekut lisada määrusesse uue sihtrühmana töötajad, keda mõjutab peatne koondamine restruktureeritavas ettevõttes. Samuti toetame ettepanekut laiendada sellele sihtrühmale kehtivas määruses sätestatud erandit väikestele tööturgudele, mille kohaselt võib koondamise olulise mõju korral taotlus olla vastuvõetav ka juhul, kui eelnõus seatud 200 koondamisohus töötaja kriteeriumi ei täideta. Samuti leiame, et koondamisohus töötajatele suunatud meetmed peaks keskenduma täiend- ja ümberõppele ning neid toetavatele nõustamistele, mitte muudele tegevustele. Toetame, et eelnõus on välistatud rahalised toetused töökohtade säilitamiseks. Samuti peame oluliseks, et fondi kasutamise valmiduse loomisega liikmesriikide poolt kaasneks võimalikult vähe halduskoormust ja oleks tagatud piisav aeg ettevõtja taotluse edastamiseks vajalike toimingute jaoks. Leiame, et eelnõus peaks olema ettenähtud, et olukorras, kus liikmesriigil ei õnnestu ettevõtjalt alusetult makstud summat tagasi nõuda, ei pea liikmesriik seda komisjonile tagasi maksma.

SISSEJUHATUS

Euroopa Komisjon avaldas 01.04.2025. a määruse eelnõu, millega muudetakse määrust (EL) nr 2021/691 seoses toetusega töötajatele, keda mõjutab peatne koondamine restruktureeritavates ettevõtetes. Määruse eelnõu eesmärk on laiendada EGF-i toetust lisaks koondatud töötajatele ka neile töötajatele, keda mõjutab peatne koondamine.

Määrus võetakse vastu seadusandliku tavamenetluse raames. Nõukogus on eelnõu vastu võtmiseks vajalik kvalifitseeritud hääletenamus.¹ Komisjon tutvustas eelnõud 08.04.2024. a sotsiaalküsimuste töörühma kohtumisel. Rahvusparlamentide subsidiaarsuskontrolli tähtaeg on 06.06.2025. a. Muudetav määrus võeti vastu 28.04.2021. a.

¹ Eelnõu on vastu võetud, kui poolt hääletab 55% liikmesriikidest, kes esindavad vähemalt 65% liidu elanikkonnast.

Vabariigi Valitsuse otsuse eelnõu ja seletuskirja koostasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööhõive osakonna nõunik Annika Sepp (5911 9425, annika.sepp@mkm.ee), tööhõive osakonna tööturuteenuste juht Kristi Suur (5913 9212, kristi.suur@mkm.ee), EL ja rahvusvahelise koostöö osakonna nõunik Triinu Nurmjõe (526 6860, triinu.nurmjoe@mkm.ee) ning tööküsimuste nõunik Eesti Vabariigi alalises esinduses EL juures Thea Treier (thea.treier@mfa.ee).

Seisukohad kooskõlastas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töö- ja võrdsuspoliitika asekancler Ulla Saar.

MÄÄRUSE EELNÕU SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

Reguleerimisese ja kohaldamisala

Eelnõu artikli 1 lõige 1, määruse artikli 1 lõige 2.

Määruse eelnõu kohaselt asendatakse seni kehtiva määruse artikli 1 lõige 2 selliselt, et artikkel 4 kohaselt antakse EGF-ist toetust lisaks koondatud töötajatele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele, kes on tegevuse suurte restruktureerimiste tagajärjel lõpetanud, **ka neile töötajatele, keda mõjutab peatne koondamine restruktureeritavates ettevõtetes.**

Määruse eelnõu laiendab määruse kohaldamisala ka neile töötajatele, keda veel ei ole koondatud, kuid keda plaanitakse peatselt koondada restruktureeritavas ettevõttes ehk kelle töösuhe on lõppemas koondamise tõttu.

Määruse missioon ja eesmärgid

Eelnõu artikli 1 lõige 2, määruse artikkel 2.

Artikli 2 lõige 1 asendatakse sättega, mille kohaselt toetab EGF globaliseerumist ja tehnoloogilistest ning keskkonnamuutustest tulenevat sotsiaalmajanduslikku ümberkujundamist, aidates koondatud töötajatel ning tegevuse lõpetanud füüsilisest isikust ettevõtjatel kohaneda struktuuriliste muutustega. EGF on hädaabifond. EGF aitab rakendada Euroopa sotsiaalõiguste samba raames kindlaks määratud põhimõtteid ning tugevdada sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust piirkondade ja liikmesriikide vahel.

Kehtiva määruse kohaselt on EGF hädaabifond, mis toimib reageerivalt.

Lõige 2 asendatakse selliselt, et EGF-i eesmärgid on näidata üles solidaarsust ning edendada inimväärset ja kestlikku tööhõivet liidus, pakkudes abi suurte restruktureerimiste korral, eelkõige siis, kui nende põhjuseks on globaliseerumisega seotud probleemid, nagu maailmakaubanduses toimuvad struktuurimuutused, kaubandusvaidlused, olulised muutused liidu kaubandussuhetes või siseturu struktuuris, finants- või majanduskriis, üleminek vähese CO₂ heitega majandusele, digiteerimine või automatiseerimine. EGF aitab toetusesaajatel naasta võimalikult kiiresti inimväärsele ja püsivale tööle. Eriline rõhk on meetmetel, millega aidatakse kõige ebasoodsamas olukorras olevaid rühmi. **EGF-ist toetatakse ka peatsest koondamisest mõjutatud töötajaid, et omandada oskused, mis aitavad neil üle minna teisele ametikohale või vahetada töökohta.**

Mõisted

Eelnõu artikli 1 lõike 3 punktid a ja b, määruse artikli 3 punktid 1a ja 6.

Artiklisse 3 lisatakse punkt 1a, mis sätestab “peatsest koondamisest mõjutatud töötaja” mõiste ehk tegemist on töötajaga, olenemata tema töösuhte liigist või kestusest, kelle tööleping või töösuhe lõpeb eeldatavalt koondamisega alates kuupäevast, mil tööandja teatab pädevale ametiasutusele kirjalikult kavandatavast kollektiivsest koondamisest vastavalt direktiivi 98/59/EÜ artikli 3 lõikele 1.

Samuti lisatakse artiklisse 3 punkt 6, mille kohaselt on “restruktureeriv ettevõte” ettevõte, kus toimub protsess, mis hõlmab direktiivis 98/59/EÜ osutatud kollektiivset koondamist.

Sekkumiskriteeriumid

Eelnõu artikli 1 lõike 4 punktid a ja b, määruse artikli 4 lõiked 1 ja 2.

Artikli 4 lõige 1 asendatakse selliselt, et liikmesriigid võivad taotleda EGF-ist **rahalist toetust meetme jaoks, mis on suunatud** koondatud töötajatele, **peatsest koondamisest mõjutatud töötajatele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele kooskõlas** käesoleva artikli **sätetega**.

Kehtivas määruses on sätestatud, et liikmesriigid võivad taotleda EGF-ist rahalise toetuse saamist koondatud töötajatele ja tegevuse lõpetanud füüsilisest isikust ettevõtjatele mõeldud meetmete jaoks vastavalt käesoleva artikli sätetele.

Lõikesse 2 lisatakse punkt d: “**vähemalt 200 töötajat, keda mõjutab peatne koondamine liikmesriigis restruktureeritavas ettevõttes.**”

Koondamiste ja tegevuse lõpetamise juhtude arvutamine

Eelnõu artikli 1 lõike 5 punktid a ja b, määruse artikkel 5.

Artikkel 5 esimese lõigu esimene lause asendatakse selliselt, et taotluse esitanud liikmesriik täpsustab meetodit, mida on kasutatud artikli 4 kohaldamiseks koondatud töötajate, **peatsest koondamisest mõjutatud töötajate** ja tegevuse lõpetanud füüsilisest isikust ettevõtjate arvu arvutamisel ühe või mitme järgmise kuupäeva seisuga:

Artikkel 5 teine lõik asendatakse järgmiselt: Esimese lõigu punktis a osutatud juhtudel annab taotluse esitanud liikmesriik komisjonile lisateavet artikli 4 kohaselt toimunud koondamiste tegeliku arvu kohta, enne kui komisjon oma hindamise lõpetab, **kõigi taotluste puhul, mis käsitlevad artikli 6 esimese lõigu punktides a ja b osutatud toetusesaajaid.**

Kehtiva määruse artikli 5 esimese lõigu punktis a osutatud juhtudel annab taotluse esitanud liikmesriik komisjonile lisateavet artikli 4 kohaselt toimunud koondamiste tegeliku arvu kohta, enne kui komisjon oma hindamise lõpetab.

Abikõlblikud toetusesaajad

Eelnõu artikli 1 lõige 6, määruse artikli 6 punkt c.

Artikli 6 esimesse lõiku lisatakse punkt c: **“töötajad, keda mõjutab peatne töökohtade koondamine restruktureeritavas ettevõttes. Töötajad on toetuskõlblikud ka töösuhte tegeliku lõpetamise korral. Toetuskõlblikud on ainult need restruktureerimised, mis on direktiivi 98/59/EÜ kohaselt käsitatavad kollektiivse koondamisena.”**

Rahastamiskõlblikud meetmed

Eelnõu artikli 1 lõike 7 punktid a ja b, määruse artikli 7 lõige 1 ja lõike 2 punkt c.

Artikli 7 lõike 1 kohaselt EGF-i rahalist toetust võib anda aktiivsete tööturupoliitika meetmete jaoks, mis moodustavad kooskõlastatud paketi osa, ja mis on kujundatud selliselt, et hõlbustada sihtrühmas olevate toetusesaajate, eelkõige neist kõige ebasoodsamas olukorras olevate toetusesaajate tööturule naasmist või füüsilisest isikust ettevõtjaks hakkamist, **või selleks, et aidata artikli 6 esimese lõigu punktis c osutatud töötajatel omandada oskused, mida nad vajavad, et asuda kas teisele ametikohale oma praeguse tööandja juures või siirduda teise tööandja juurde.**

Artikli 7 lõikele 2 lisatakse punkt c, mille kohaselt **artikli 6 esimese lõigu punktis c osutatud toetusesaajate puhul võib kooskõlastatud pakett hõlmata järgmist: töötaja vajadustele kohandatud koolitus ja ümberõpe, mis on muu hulgas seotud info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaalaste ning muude digiajastul vajalike oskustega, omandatud teadmiste ja oskuste tõendamine, individuaalsed tööotsingute toetamise teenused ja rühmadele mõeldud tegevused, kutsenõustamine, nõustamisteenused, juhendamine, koondamisjärgne abi, ettevõtluse edendamine ning koostöömeetmed. See ei tohi hõlmata lühendatud tööaja kavasid.**

Taotlused EGF-ist abi saamiseks koondatud töötajatele ja tegevuse lõpetanud füüsilisest isikust ettevõtjatele

Eelnõu artikli 1 lõike 8 punktid a-c, määruse artikli 8 lõige 6 ja lõike 7 punkt l.

Eelnõu artikli 1 lõike 8 punkti a kohaselt muudeti artikkel 8 pealkirja senise “Taotlused” asemel **“Taotlused EGF-ist abi saamiseks koondatud töötajatele ja tegevuse lõpetanud füüsilisest isikust ettevõtjatele”.**

Määruse artikli 8 lõiget 6 muudetakse nii, et komisjon hindab taotluse esitanud liikmesriigi esitatud teabe põhjal taotluse vastavust rahalise toetuse andmise tingimustele ja viib selle hindamise lõpule **30** tööpäeva jooksul alates täieliku taotluse või asjakohasel juhul taotluse tõlke saamisest.

Kehtivas määruses tuleb hindamine lõpule viia 50 tööpäeva jooksul.

Kui komisjonil ei ole võimalik sellest tähtajast kinni pidada, teavitab ta taotluse esitanud liikmesriiki enne tähtaja möödumist **ja määrab uue kuupäeva oma hindamise lõpuleviimiseks.** Uus kuupäev ei või olla hilisem kui 20 tööpäeva pärast esimese lõigu kohast tähtaega.

Kehtiva määruse kohaselt, kui komisjonil ei ole võimalik sellest tähtajast kinni pidada, teavitab ta taotluse esitanud liikmesriiki enne tähtaja möödumist, selgitades viivituse põhjuseid ja

määrates uue kuupäeva oma hindamise lõpuleviimiseks. Uus kuupäev ei või olla hilisem kui 20 tööpäeva pärast esimese löigu kohast tähtaega.

Määruse artikli 8 lõike 7 punkt 1 asendatakse järgmiselt: “**põhjendatud** kinnitus, et taotletav EGF-i toetus vastab liidu riigiabi menetlus- ja materiaalõiguse normidele, ning kinnitus, kus põhjendatakse, miks kooskõlastatud pakett ei asenda meetmeid, mida tööandjad peavad võtma riigisisese õiguse või kollektiivlepingute kohaselt;”

Taotlused EGF-ist abi saamiseks peatselt koondatavatele töötajatele

Eelnõu artikli 1 lõige 9, määruse artikkel 8a.

Määrusesse lisatakse artikkel 8a, mille lõike 1 kohaselt restruktureeritavad ettevõtted võivad kooskõlas artikli 6 esimese löigu punktiga c taotleda, et asjaomane liikmesriik esitaks taotluse EGF-ist rahalise toetuse saamiseks, kui artikli 4 lõike 2 punktis d sätestatud sekkumiskriteeriumid on täidetud ja kui ettevõtte soovib pakkuda EGF-ist kaasrahastatavat abi neile töötajatele, keda peatne koondamine mõjutab. Ettevõtte esitab sellise taotluse kahe nädala jooksul alates kuupäevast, mil ta teavitas ametiasutusi kirjalikult kavandatavast kollektiivsest koondamisest vastavalt direktiivi 98/59/EÜ artikli 3 lõikele 1.

Lõike 2 kohaselt määravad kõik liikmesriigid ühtse kontaktpunkti, kuhu ettevõtted saavad lõikes 1 osutatud taotlused esitada, ning avaldavad asjakohased juhised ja vormid. Nendest vormidest kogutav info hõlmab kogu teavet, mida on vaja EGF-ist rahalise toetuse taotlemiseks, nagu on sätestatud allolevas lõikes.

Lõige 3 sätestab, et liikmesriigid käsitlevad kõiki taotlusi võrdselt vastuvõtmise järjekorras, ilma et nad kasutaksid nende taotluste vastuvõetavuse ja toetuskõlblikkuse suhtes kaalutusõigust, ning esitavad ettevõtelt saadud abitaotlused. Liikmesriigid ei kehtesta täiendavaid nõudeid ega muuda käesolevas määruses sätestatud nõudeid.

Lõikest 4 tuleneb, et taotlust esitav liikmesriik esitab komisjonile taotluse fondist rahalise toetuse saamiseks ühe nädala jooksul alates ettevõtte taotluse kättesaamise kuupäevast.

Lõike 5 kohaselt, kui ettevõtte soovib, annab asjaomane liikmesriik ettevõttele juhiseid kogu taotlusmenetluse jooksul.

Lõige 6 näeb ette, et kui taotlust esitav liikmesriik soovib, annab komisjon liikmesriigile juhiseid kogu taotlusmenetluse jooksul.

Lõige 7 sätestab, et 10 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamise kuupäevast või asjakohasel juhul 10 tööpäeva jooksul alates kuupäevast, mil komisjon on saanud kätte taotluse tõlke, olenevalt sellest, kumb kuupäev on hilisem, kinnitab komisjon taotluse kättesaamist ja küsib taotluse esitanud liikmesriigilt võimalikku lisateavet, mida on vaja taotluse hindamiseks.

Lõige 8 näeb ette, et kui komisjon küsib lisateavet, vastab liikmesriik 15 tööpäeva jooksul alates teabenõude esitamise kuupäevast. Taotluse esitanud liikmesriigi taotluse korral pikendab komisjon seda tähtaega 10 tööpäeva võrra. Kõik sellised pikendamistaotlused peavad olema igakülgsest põhjendatud.

Lõike 9 kohaselt hindab komisjon taotluse esitanud liikmesriigi esitatud teabe põhjal taotluse vastavust rahalise toetuse andmise tingimustele ja viib selle hindamise lõpule 30 tööpäeva jooksul alates täieliku taotluse või asjakohasel juhul taotluse tõlke saamisest.

Kui komisjonil ei ole võimalik sellest tähtajast kinni pidada, teavitab ta taotluse esitanud liikmesriiki enne tähtaja möödumist ja määrab uue kuupäeva oma hindamise lõpuleviimiseks. Uus kuupäev ei või olla hilisem kui 20 tööpäeva pärast esimese lõigu kohast tähtaega.

Lõige 10 sätestab, et taotlus sisaldab järgmist teavet:

- a) asjaomase ettevõtte identifitseerimisandmed;
- b) hinnang koondamistest mõjutatud töökohtade arvu kohta kooskõlas artikli 6 esimese lõigu punktiga c;
- c) lühiülevaade sündmustest, mis tõid kaasa restruktureerimise;
- d) kinnitus selle kohta, et ettevõtte on täitnud ja täidab jätkuvalt oma juriidilisi kohustusi või kollektiivlepinguid, mis reguleerivad kavandatavaid koondamisi, ja hoolitseb oma töötajate eest vastavalt, ning nende menetluste kirjeldus, mida ettevõtte järgib sihtrühma kuuluvate toetusesaajate või nende esindajatega konsulteerimisel;
- e) sihtrühmas olevate toetusesaajate hinnanguline jaotus soo, vanusegrupi ja haridustaseme järgi, mis võetakse kooskõlastatud paketi koostamise aluseks;
- f) kooskõlastatud paketi ja sellega seotud kulutuste üksikasjalik kirjeldus, mis sisaldab ebasoodsas olukorras olevate, noorte ja vanemaealiste toetusesaajate jaoks loodud tööhõivealgatuste toetamise meetmeid;
- g) ettevõtte poolt pakutava ja sihtrühmas olevatele toetusesaajatele mõeldud kooskõlastatud paketi iga osa hinnanguline maksumus;
- h) kuupäevad, mil hakati või kavatakse hakata sihtrühmas olevatele toetusesaajatele kooskõlastatud paketti pakkuma ja EGF-i rakendamiseks kavandatud tegevusi ellu viima, nagu on sätestatud artiklis 7;
- i) taotlusega seotud ettevalmistus-, haldus-, teavitamis- ja reklaami- ning kontrolli- ja aruandlustegevuse hinnanguline maksumus;
- j) põhjendatud kinnitus, et taotletav EGF-i toetus vastab liidu riigiabi menetlus- ja materiaaloiguse normidele, ning kinnitus, kus põhjendatakse, miks kooskõlastatud pakett ei asenda meetmeid, mida tööandjad peavad võtma riigisisese õiguse või kollektiivlepingute kohaselt;
- k) kinnitus selle kohta, et asjaomane ettevõtte kaasrahastab meetmeid ja et ta on ainus riikliku kaasrahastamise allikas.“

Komisjoni algatusel antav tehniline abi

Eelnõu artikli 1 lõige 10, määruse artikli 11 lõige 1.

Artikli 11 lõige 1 asendatakse selliselt, et komisjoni algatusel võib kuni **1,5%** EGF-i iga-aastasest ülemmäärast kasutada EGF-i rakendamiseks vajalike tehniliste ja halduskulude katmiseks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, samuti andmekogumistegevuseks, sealhulgas ettevõtete infotehnoloogiasüsteemide, teavitamise ja EGF-i fondina nähtavamaks muutmise või konkreetsete projektidega seotud meetmete ning muude tehnilise abi meetmete jaoks. Sellised meetmed võivad hõlmata tulevasi ja varasemaid programmitöö perioode.

Kehtiva määruse kohaselt on eeltoodud tegevusteks lubatud kasutada kuni 0,5% aastasest ülemmäärast.

Rahalise toetuse kindlaksmääramine

Eelnõu artikli 1 lõike 11 punktid a-c, määruse artikli 13 lõiked 1, 2a ja 3.

Artikli 13 lõiget 1 muudetakse nii, et komisjon hindab artikli 8 **või 8a** kohaselt tehtud hindamise alusel ja võttes eelkõige arvesse sihtrühmas olevate toetusesaajate arvu, kavandatud meetmeid ja nende eeldatavat maksumust, kui suur on võimalik EGF-i rahaline toetus, mis võidakse eraldada kättesaadavate vahendite piires, ja teeb vastava ettepaneku.

Kehtivas määruses on artikli 13 lõike 1 lõpus lisaks säte, et komisjon viib hindamise lõpule ja esitab oma ettepaneku artikli 8 lõikes 6 sätestatud tähtjaks.

Sättesse lisatud lõige 2a näeb ette, et **liikmesriigi kantud kulude kaasrahastamise määr artikli 6 esimese lõigu punktis c osutatud toetusesaajate puhul, mis on seotud artikli 7 lõikes 6 sätestatud meetmetega, on 100%.**

Artikli 13 lõige 3 asendatakse järgmiselt: “Kui komisjon on artikli 8 **või artikli 8a** kohaselt tehtud hindamise alusel jõudnud järeldusele, et käesoleva määruse alusel rahalise toetuse saamise tingimused on täidetud, **võtab** komisjon viivitamata **vastu** artiklis 15 **lõikes 6** sätestatud **rahalise toetuse andmise otsuse.**”

Kehtiva määruse kohaselt, kui komisjon on artikli 8 kohaselt tehtud hindamise alusel jõudnud järeldusele, et käesoleva määruse alusel rahalise toetuse saamise tingimused on täidetud, algatab komisjon viivitamata artiklis 15 sätestatud menetluse.

Rahastamiskõlblikkuse periood

Eelnõu artikli 1 lõige 12, määruse artikli 14 lõiked 1 ja 2.

Artikli 14 lõiget 1 muudetakse selliselt, et kulud on EGF-ist toetuse saamiseks rahastamiskõlblikud alates artikli 8 lõike 7 punktis j **või artikli 8a lõike 10 punktis h** sätestatud kuupäevadest, mil asjaomane liikmesriik **või ettevõtte** alustab või peaks alustama sihtrühmas olevatele toetusesaajatele kooskõlastatud paketi osutamist või kui tal tekivad EGF-i rakendamisega seoses halduskulud kooskõlas artikli 7 lõigetega 1 ja 5.

Artikli 14 lõiget 2 muudetakse nii, et liikmesriik **või ettevõtte** alustab artiklis 7 sätestatud rahastamiskõlblike meetmete rakendamist põhjendamatu viivitusega ning viib kõnealused

meetmed ellu nii kiiresti kui võimalik, ja igal juhul 24 kuu jooksul pärast rahalise toetuse andmise otsuse jõustumise kuupäeva.

Eelarvemenetlus ja eelarve täitmine

Eelnõu artikli 1 lõige 13, määruse artikkel 15.

Artiklit 15 muudetakse võrreldes seni kehtinuga oluliselt. Artikkel 15 lõikes 1 sätestatakse, et **tagamaks et toetust antakse rahastamiskõlblikele toetusesaajatele nii kiiresti kui võimalik, esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku EGF-i kasutuselevõtmiseks vastavalt lõikele 2 või 3.** Seni kehtinud määruse artikkel 15 lõike 1 kohaselt kui komisjon on jõudnud järeldusele, et EGF-ist rahalise toetuse andmise tingimused on täidetud, esitab ta ettepaneku EGF-i kasutuselevõtmiseks Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Otsuse EGF-i kasutuselevõtmise kohta teevad Euroopa Parlament ja nõukogu ühiselt kuue nädala jooksul pärast komisjoni ettepaneku esitamist. EGF-i kasutuselevõtmise ettepaneku tegemisega samal ajal esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku vahendite ümberpaigutamiseks asjakohastele eelarveridadele.

Artikkel 15 lõikesse 2 lisatakse **tingimused, millest vähemalt üks peab olema täidetud**, et komisjon saaks esitada otsuse ettepaneku Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Need tingimused on a) **komisjon hindab pärast liikmesriikidelt taotluse saamist või neilt saadud teavet, et üks artikli 4 lõikes 2, 3 või 4 sätestatud tingimustest on täidetud; b) komisjoni on teavitatud tegevuse lõpetamisest, mis toob kaasa rohkem kui 1 000 töötaja töökohtade kadumise; c) komisjoni on teavitatud suurest restruktureerimisest, mille puhul esineb peatne koondamine, mis mõjutab rohkem kui 1 000 töötajat.** Senise määruse artikli 15 lõige 2 sätestab, et komisjon võtab vastu rahalise toetuse andmise otsuse, mis jõustub päeval, mil Euroopa Parlament ja nõukogu teavitavad komisjoni eelarvevahendite ümberpaigutamise heakskiitmisest.

Ettepaneku artikli 15 lõike 3 kohaselt võib **komisjon taotleda EGF-i iga-aastase maksimaalse summa täielikku kasutuselevõtmist iga aasta veebruari lõpuks.** Lisaks peab komisjoni ettepanek sisaldama järgmisi elemente: i) **igast asjaomasest liikmesriigist pärit võimalike taotluste arv; ii) asjaomased tegevusalad; iii) nende ettevõtete hinnanguline arv, kes võivad paluda liikmesriikidelt EGF-i abi taotlemist; iv) koondatud või peatse koondamise ohus olevate töötajate hinnanguline arv.**

Artikkel 15 lõige 3 sisaldab ka, et **EGF-i kasutuselevõtmise ettepaneku tegemisega samal ajal esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku iga-aastase maksimaalse summa ümberpaigutamiseks asjakohastele eelarveridadele.** Kui iga-aastast maksimaalset summat ei ole käesoleva lõike esimese lõigu alusel kasutusele võetud, taotleb komisjon EGF-i kasutuselevõtmist iga saadud taotluse kohta. Komisjoni ettepanek võtta vastu otsus EGF-i kasutuselevõtmiseks iga taotluse puhul sisaldab artikli 8 lõike 6 või artikli 8a lõike 9 kohast hindamist koos kokkuvõttega hindamise aluseks olevast teabest ja kavandatud summade põhjustest. EGF-i kasutuselevõtmise ettepaneku tegemisega samal ajal esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku vahendite ümberpaigutamiseks asjakohastele eelarveridadele.

Kehtiva määruse artikkel 15 lõige 3 sätestab, et lõike 1 kohane EGF-i kasutusele võtmise otsuse ettepanek peab sisaldama a) artikli 8 lõike 6 kohaselt tehtud hindamist koos kokkuvõttega hindamise aluseks olevast teabest ning b) asjaolusid, millega põhjendatakse artikli 13 lõike 1 kohaselt kavandatud summasid.

Samuti lisanduvad artiklisse 15 lõiked 4-6, mida seni kehtivas määruses ei ole. Eelnõu artikkel 15 lõike 4 kohaselt **esitavad liikmesriigid komisjonile lõikes 2 osutatud teabe iga aasta detsembri lõpuks**. Artikkel 15 lõike 5 kohaselt **teevad otsuse EGF-i kasutuselevõtmise kohta teevad Euroopa Parlament ja nõukogu ühiselt**. EGF-iga seotud eelarvevahendite ümberpaigutused tehakse kooskõlas finantsmääruse artikliga 31. Artikkel 15 lõige 6 näeb ette, et kui komisjon leiab, et artikli 4 kohased EGF-ist rahalise toetuse andmise tingimused on täidetud, **võtab ta vastu otsuse rahalise toetuse andmise kohta**. Kõnealune otsus kujutab endast rahastamisotsust finantsmääruse artikli 110 tähenduses.

Ebapiisavad rahalised vahendid

Eelnõu artikli 1 lõige 14, määruse artikkel 16.

Määruse artikkel 16 sätestab, et kui EGF-i järelejäänud kulukohustuste assigneeringutest ei piisa rahalise toetuse andmiseks vajaliku summa katmiseks, võib komisjon rahalise toetuse andmise otsuse vastuvõtmise edasi lükata, kuni kulukohustuste assigneeringud on järgmisel aastal kättesaadavad. Igal juhul peetakse kinni EGF-i iga-aastasest eelarve ülemmäärast.

Kehtiva määruse artikkel 16 näeb ette, et erandina artiklites 8 ja 15 sätestatud tähtaegadest võib komisjon erandjuhul ja tingimusel, et EGF-i ülejäänud kulukohustuste assigneeringud ei ole piisavad, et katta komisjoni ettepaneku kohaselt vajalikuks peetavat abisummat, lükata EGF-i kasutuselevõtmise ettepaneku ja sellele järgneva eelarvevahendite ümberpaigutamise taotluse edasi, kuni kulukohustuste assigneeringud on järgmisel aastal kättesaadavad. Igal juhul peetakse kinni EGF-i iga-aastasest eelarve ülemmäärast.

Rahalise toetuse maksmine ja kasutamine

Eelnõu artikli 1 lõige 1, määruse artikli 17 lõige 6.

Määruse artiklisse 17 lisatakse lõige 6, mille kohaselt **ühe nädala jooksul alates komisjoni eelmakse kättesaamisest teeb asjaomane liikmesriik asjaomasele ettevõttele kättesaadavaks selle osa eelmaksest, mis on seotud ettevõtte rakendatud kooskõlastatud meetmete paketiga**. Liikmesriik jätab endale eelmaksete selle osa, mis on seotud artikli 7 lõikes 5 osutatud meetmetega.

Lõpparuanne ja lõpetamine

Eelnõu artikli 1 lõige 2, määruse artikli 20 lõige 3.

Määruse artiklit 20 täiendatakse lõikega 3, mis sätestab, et **juhul kui ettevõtte rakendab EGF-i rahalist toetust peatsest koondamisest mõjutatud töötajate puhul, esitab ettevõtte asjaomasele liikmesriigile kuuenda kuu lõpuks pärast rakendusperioodi lõppu kogu lõikes 1 täpsustatud asjakohase teabe**.

Hindamised

Eelnõu artikli 1 lõige 3, määruse artikli 22 lõige 4.

Määruse artikli 22 lõige 4 asendatakse selliselt, et toetusesaajate küsitlust alustatakse iga sekkumise rakendusperioodile järgneva kuue kuu jooksul. Toetusesaajate küsitlus on vastamiseks avatud vähemalt neli nädalat. Liikmesriigid edastavad toetusesaajate küsitluse toetusesaajatele, saadavad neile selle kohta vähemalt ühe meeldetuletuse ning teavitavad komisjoni küsimustiku ja meeldetuletuse saatmisest. **Kui tegemist on abiga, mida ettevõtte rakendab toetusesaajate suhtes artikli 6 esimese lõigu punkti c alusel, vastutab see ettevõtte komisjoni koostatud küsitluse jaotamise eest meetmetes osalenud töötajatele.** Komisjon kogub ja analüüsib toetusesaajate küsitluse vastuseid tulevaste hindamiste jaoks.

Üleminekumeetmed

Eelnõu artikli 1 lõige 4, määruse artikkel 28a.

Määrusesse lisatakse artikkel 28a, mille kohaselt **erandina artikli 15 lõikest 1 võib komisjon esitada Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku võtta alates... [käesoleva määruse jõustumise kuupäev] 2025. aastal kasutusele EGF-i jaoks ette nähtud iga-aastase maksimaalse summa järelejäänud osa, kui artiklis 15 sätestatud tingimustest ei tulene teisiti.**

Jõustumine

Eelnõu artikkel 2.

Eelnõu artikli 2 kohaselt jõustub see järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas. Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

MÄÄRUSE EELNÕU VASTAVUS ÕIGUSLIKULE ALUSELE, SUBSIDIAARSUSE JA PROPORTSIONAALSUSE PÕHIMÕTETELE

Õiguslik alus

Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikli 175 kohaselt tuleb liikmesriikidel teostada ja koordineerida selliselt, et saavutatakse ka artiklis 174 seatud eesmärgid ehk meetmeid majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamiseks ning regioonide arengutaseme ühtlustamiseks, mahajäämuse vähendamiseks.

ELTL artikli 175 kolmas lõik näeb ette, et kui osutuvad vajalikuks fondidevälised erimeetmed ilma, et see piiraks liidu muu poliitika raames osutatud abinõude kohaldamist, võivad Euroopa Parlament ja nõukogu meetmed vastu võtta seadusandliku tavamenetluse kohaselt pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomitee ning regioonide komiteega.

EL-il on tulenevalt ELTL artiklist 175 pädevus määruse eelnõu vastuvõtmiseks ning eelnõu on kooskõlas ELTL-ist tulenevate eesmärkidega.

Subsidiaarsus

EL-i eelarvest rahastatakse tegevusi, mille eesmärgi ei suuda liikmesriigid ise piisavalt saavutada ja mille puhul EL-i sekkumine loob lisandväärtust. EGF-i kasutamine selleks, et aidata koondatud töötajatel ja peatsest koondamisest mõjutatud töötajatel uut töökohta leida, on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega.

Riigisisised tööturuprogrammid aitavad koondatud töötajaid, kuid EGF-i tugi võib olla vajalik selliste restruktureerimiste korral, millel on märkimisväärne mõju tööturule. Suurte restruktureerimiste korral saab koondatavaid töötajaid toetada paremini EL-i tasandil, kuivõrd restruktureerival ettevõttel ei ole enamasi vahendeid töötajate vajalikul määral toetamiseks. EGF-i kasutamine loob lisandväärtust teenuste kättesaadavuse, mitmekesisuse ja intensiivsuse suurendamise abil.

Proportsionaalsus

Meede ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik selle eesmärkide saavutamiseks, mistõttu on see proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas. Meetme rakendamisest tekkiv halduskoormus piirdub vajalikuga selleks, et komisjon saaks täita oma kohustusi EL-i eelarve täitmisel ning liikmesriik peab andma aru sellest, kuidas raha kasutati.

ESIALGSE MÕJUDE ANALÜÜSI KOKKUVÕTE

Mõju majandusele ja ettevõtjatele

Eelnõul, eelkõige sihtrühma lisandumisel ja ettevõtjate võimalusel taotleda restruktureerimise olukorras toetust peatsest restruktureerimisest mõjutatud töötajate ümberõppeks võib olla mõningane positiivne mõju ettevõtjatele ja majandusele. See sõltub samas taotlemise tõenäosusest ja mõjutatud töötajate arvust, mis arvestades Eesti ettevõtete väiksust, ei ole suur, mistõttu mõju on pigem väike. Kaudne positiivne mõju võib kaasneda ka sellega kui toetus aitab säilitada töökohti ja tootmist teistes EL riikides, eelkõige töötlevas tööstuses, mis tugevdab EL majandust tervikuna.

Eelnõu mõju sotsiaalvaldkonnale

Eelnõu mõju tööjõule on eeldatavasti väike. Võimalusega ümberõppeks restruktureerimise käigus võib kaasneda positiivne mõju töötuse ennetamisele või lühendamisele.

Eelnõul puudub mõju tarbijatele ja keskkonnale.

Kulud seotud asutustele

Muudatusega võib kaasneda teatud halduskulude kasv rakendusasutusele (MKM) ja rakendusüksusele (RTK) seoses kohustusega luua ühtne kontaktpunkt, mille kaudu ettevõtjad saavad taotlusi esitada, kuid see ei ole märkimisväärne, kuna Eestil on vajalikud juhtimis- ja kontrollimehhanismid loodud EL struktuurivahendite kasutamiseks, mida oleme kasutanud ka

varasemate EGF taotluste korral. Kui ettevõtja esitab taotluse, katab komisjon 100% liikmesriigi tehnilistest kuludest (nt ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, samuti andmekogumistegevuseks, teavitustegevusteks). Mõningane kulude kokkuhoid võib kaasneda Eesti Töötukassa tööandja koolitustoetuse ja muude koolitusmeetmete kulude vähenemise tõttu, kuid see ei ole märkimisväärne.

Mõjude koondhinnang

Ettepaneku mõjuanalüüsi kohaselt võib algatusel Eestis olla teatud positiivne mõju restruktureerivatele ettevõtjatele ja nende töötajatele. Samas sõltub see ettevõtjate taotlemise aktiivsusest ja hõlmatud töötajate arvust, mis eeldatavasti on madal seoses Eesti ettevõtete väiksuse ja toetuse taotlemise tingimustega. Mõju ulatus tervikuna on seega väike, samuti on väikesed uue taotlemise võimalusega kaasnevad võimalikud kulud. Positiivne mõju võib eelnõul olla eelkõige suurema tööstusega liikmesriikide ettevõtjatele, mis omakorda võib kaudselt positiivselt mõjutada ka Eesti ettevõtjaid ja majandust.

VABARIIGI VALITSUSE SEISUKOHAD JA NENDE PÕHJENDUSED

1. Toetame ettepanekut lisada uue sihtrühmana töötajad, keda mõjutab peatne koondamine restruktureeritavas ettevõttes.

Selgitus: Restruktureerivate ettevõtjate toetamine oma töötajate ümber- ja täiendõppe korraldamisel aitab leevendada majanduses aset leidvate muutuste mõju nii ettevõtetele kui töötajatele, võimaldades neid juhtida kiiremini, paremini ja vähemate negatiivsete mõjudega.

2. Toetame ettepanekut, et töötajatele, keda on restruktureeritavates ettevõtetes plaanis koondada, kohaldub kehtivas määruks koondatud töötajatele toetuse taotlemiseks sätestatud erand väikestele tööturgudele, mille kohaselt võib koondamise olulise mõju korral taotlus olla vastuvõetav ka juhul kui töötajate arvule seatud kriteeriume ei täideta.

Selgitus: Eelnõu seab uue sihtrühma puhul toetuse taotlemise tingimuseks 200 koondamiseohus töötajat, kelle kohta tööandja on esitanud direktiivi 98/59/EÜ artikli 3 lõike 1 kohase koondamisteate. Eesti on väike tööturg, kus peamiselt tegutsevad mikro, väikese- ja keskmise suurusega ettevõtted. Ettevõtteid, kus on üle saja töötaja oli statistikaameti andmetel 2023.a seisuga 560 ehk 0,35% kõigist ettevõtetest. Ettevõtteid, kus oli 250 või enam töötajat oli 2023. a 163. 2024. a esitas Eesti Töötukassale direktiivi 98/59/EÜ artikli 3 lõike 1 kohase koondamisteate 114 tööandjat, hõlmates 2565 töötajat ehk keskmiselt 22 töötajat tööandja kohta. Töötlevas tööstuses, kus koondamisteadetega hõlmatute arv oli suurim (923), oli keskmine tööandja kohta samuti 22 töötajat. Seega on meil ettevõtete valim, kellel võiks olla 200+ töötajat koondamisohus, väike. Kuna toetatavate meetmete kaasfinantseering (sel perioodil 40% kogukulust) peab tulema ettevõtjalt, peab restruktureerival ettevõtjal lisaks olema selleks rahaline võimekus, mis omakorda vähendab potentsiaalsete taotlejate ringi. Saame toetada ka ettepanekuid vähendada töötajate, keda mõjutab peatne koondamine, arvu.

Samas on töötajate arvu tingimuse leevendamisest olulisem kehtiva määruse² artikli 4 lõikest 3 tuleneva väikese tööturu erandi laienemine ka lisanduvale sihtrühmale, kuna võimaldab rohkem paindlikkust, et arvestada võimalike eriolukordadega ja meie tööturu vajadustega. Sellest on Eesti ettevõtjale potentsiaalselt rohkem kasu kui kõigile madalama kriteeriumi seadmisest, kuna tingimuste leevendamine võimaldaks ka suurtel tööturgudel, kus suurettevõtteid on palju, lihtsamini vahendeid taotleda. Ka tööandjate esindajad toovad tagasisides eelnõule välja, et koondamisohus töötajate arvu vähendamine nt 100 töötajani ei suurenda oluliselt võimalusi, et Eesti ettevõtja toetust taotleks. Kuna eelnõu muudatustega ei kaasne eelarve kasvu, selleks jääb perioodil 2021-2027 endiselt 35 mln eurot aastas, tähendaks leebemad tingimused kõigile tihedamat konkurentsi eelarvevahenditele.

3. Peame oluliseks, et töötajatele, keda plaanitakse restruktureeritavates ettevõtetes koondada, suunatud meetmed keskenduks täiend- ja ümberõppele ning neid toetavatele nõustamistele. Toetame, et eelnõus on välistatud rahalised toetused töökohtade säilitamiseks.

Selgitus: Fondist peaks toetama meetmeid, mida restruktureeritav ettevõtte vajab restruktureerimise läbi viimiseks, kuid mis ei soodusta koondamise edasilükkamist nt töötasu hüvitise laadsed meetmed. Laiemat paketti tööturumeetmeid pakub Eestis koondamisohus või juba koondatud töötajatele Eesti Töötukassa³.

4. Peame oluliseks võimalikult väikest halduskoormust liikmesriikidele fondi kasutamiseks valmiduse loomisel ja piisavat aega ettevõtja taotluse edastamiseks vajalike toimingute jaoks.

Selgitus: Eesti on fondist kahel korral toetust taotlenud koondatud töötajatele täiendavate tööturuteenuste pakkumiseks, seega on meil vajalikud juhtimis- ja kontrollimehhanismid olemas (MKM rakendusasutusena ja RTK rakendusüksusena). Üldiselt on tervitatav, et ettepanekuga kiirendatakse nii komisjonile kui liikmesriikidele seotud menetlustähtaegu, kuid seejuures peab jääma realistlikuks. Nt kohustus, et liikmesriik peab ettevõtja taotluse esitama komisjonile ühe nädala jooksul, on selgelt liiga lühike. Samuti oleks suureks abiks, kui ettepanekus ettenähtud vormid ja juhised ettevõtjale taotluse koostamiseks teeks komisjon liikmesriikide üleselt. Lisaks liikmesriikide halduskoormuse vähendamisele toetaks see taotluse ühtsetel alustel hindamist komisjoni poolt.

5. Eelnõus tuleks ette näha, et olukorras, kus liikmesriigil ei õnnestu ettevõtjalt alusetult makstud summat tagasi nõuda, ei pea liikmesriik seda komisjonile tagasi maksma.

Selgitus: Üheks olukorraks, kus liikmesriigil on väga vähe võimalusi ettevõttelt makstud toetust tagasi saada, on pankrot. Eesti Töötukassa kogemus tööturuteenuste raames saadud toetuste tagasinõudmisel ettevõtte pankroti korral on näidanud, et võimalused sel juhul makstud summad tagasi saada on minimaalsed, arvestades võlausaldajate nõuete täitmise järjekorda või kui pankrotimenetluse lõpeb raugemisega. Kuna liikmesriigil ei ole võimalik

² [Määrus - 2021/691 - EN - EUR-Lex](#)

³ [Koondamise korral | Töötukassa](#)

hinnata taotluse ja toetuse andmise asjakohasust, ettevõtte kavatsust ja võimekust taotluses esitatud tegevusi kehtestatud õigusnormidele vastavalt läbi viia, ei ole põhjendatud, et liikmesriik peab tagasimakse tagamiseks tegema ebamõistlikke pingutusi või kasutama selleks omi vahendeid, kui ettevõtjalt toetuse tagasinõudmine ei õnnestu.

ARVAMUSE SAAMINE JA KOOSKÕLASTAMINE

Määruse eelnõu edastati arvamuse avaldamiseks Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale ja Eesti Töötukassale.

Tagasiside andsid Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Ametiühingute Keskliit ja Eesti Töötukassa.

Saabunud sisendid ja hinnangud nendega arvestamise kohta on esitatud kaasamise tabelis (Lisa 1).

Ministeeriumid on seisukohad kooskõlastanud Euroopa Liidu koordinatsioonikogus.